

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA ELMİN İNKİŞAFI FONDU

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondunun
“Elm-Təhsil-Sənaye” məqsədli qrant müsabiqəsinin
(EIF/MQM/ETS-2020-1(35)) qalibi olmuş
layihənin yerinə yetirilməsi üzrə aralıq
(rüblük olaraq 3-cü mərhələ)

ELMİ-TEXNİKİ HESABAT

Layihənin adı: **Yerli xammal (vulkan palçığı, yanar şist) məişət və sənaye tullantıları əsasında kompleks gübrənin hazırlanma texnologiyasının işlənməsi və tətbiqi**

Layihə rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı: **Alosmanov Mirəli Seyfədin oğlu**

Qrantın məbləği: **150 000 manat**

Layihənin nömrəsi: **EIF-MQM-ETS-2020-1(35)-08/03/1-M-03**

Müqavilənin imzalanma tarixi: **12 fevral 2021 – ci il**

Qrant layihəsinin yerinə yetirilmə müddəti: **24 ay**

Layihənin icra müddəti (başlama və bitmə tarixi): **01 mart 2021-ci il – 01 mart 2023-cü il**

Layihənin III mərhələ üzrə (rüb) məbləği :

Hesabatda aşağıdakı məsələlər işıqlandırılmalıdır:

1	Layihənin həyata keçirilməsi üzrə cari rübdə yerinə yetirilmiş elmi işlər
	Layihənin icrası ilə bağlı əvvəlcədən nəzərdə tutulan plana müvafiq olaraq, cari III mərhələdə hazırlanmış üzvi-mineral gübrənin müxtəlif variantlarının tətbiqi, həm də variantlar üzrə lizimetryların qoyulması hədəflənmişdir. Bununla bağlı olaraq, çöl-təcrübə işləri üçün müqavilə əsasında (layihəni yerinə yetirən elmi-tədqiqat institutları ilə yerli fermer arasında bağlanan) seçilmiş Saatlı rayonunun Azadkənd kəndində yerləşən təsərrüfat sahəsində torpağın aqrokimyəvi xarakteristikalarının müəyyənləşdirilməsi, daha sonra müxtəlif gübrə variantlarının və lizimetryların qoyulması prosesləri həyata keçirilmişdir.
2	Layihənin həyata keçirilməsi üzrə planda nəzərdə tutulmuş işlərin yerinə yetirilmə dərəcəsi (cari rüb üçün, faizlə qiymətləndirməli)
	Bu mərhələdə planlaşdırılan işlərin yerinə yetirilmə dərəcəsi təxminən 100 %-ə bərabər olmuşdur.
3	Hesabat dövründə alınmış elmi nəticələr , onların yenilik dərəcəsi

Layihənin icrası ilə əlaqədar, Saatlı rayonunun Azadkənd kəndində yerli fermerə məxsus olan suvarıla bilən çəmən-boz torpaqları tədqiqat məqsədilə seçilmiş və müvafiq variantlar üzrə pambıq bitkisi əkilməzən əvvəl torpağın altına yeni hazırlanmış gübrə verilmişdir.

Ərazi seçilərkən torpaqların şoran və şorankətliliyinə meyilli olmaqla yanaşı, ağır-gillicəli torpaq tipinə mənsub olması, eyni zamanda, qrun sularının səthə yaxın intervallarda yerləşməsi və bu torpaqların respublikada qəbul olunmuş qratasiyaya görə bitkilər tərəfindən mənimsənilə bilən qida elementləri ilə zəif təmin olduğu əsas götürülmüşdür.

Təcrübə sahəsindən əvvəlcədən torpaq nümunələri götürülərək, müvafiq metodikaya uyğun olaraq, udulmuş ammoniyyak azot, nitrat azotu, mübadilə olunan kalium, mütəhərrik fosfor, torpağın – su suspenziyasının pH-ı, ümumi humusluğu 0-20, 20-40, 40-60, 60-80 sm dərinliklərdə öyrənilmişdir. Əldə edilən nəticələr aşağıdakı cədvəldə verilir.

Təcrübə sahəsi torpaqlarının aqrokimyəvi səciyyəsi

Dərinlik, sm	Ümumi humus, %	Ümumi azot, %	N-NH ₄ , m q/kq	N-NO ₃ , m q/kq	Ümumi fosfor, %	Mütəhərrik fosfor, m q/kq	Ümumi kalium, %	Mübadilə olunan kalium, m q/kq	Su suspenziyasında pH-ın göstəricisi
0-20	2,19	0,14	14,78	8,92	0,13	20,64	3,44	250,75	8,0
20-40	1,53	0,12	10,64	7,21	0,10	16,40	2,56	215,57	8,3
40-60	0,92	0,11	17,61	4,05	0,08	10,07	1,74	168,30	8,1
60-80	0,73	0,08	7,23	2,12	0,07	5,05	1,55	121,60	8,4

Aparılmış təcrübə zamanı çəmən-boz torpaqların aqrokimyəvi analizləri nəticəsində məlum olmuşdur ki, bu torpaqlar qələvi torpaq mühitinə malik olmaqla, qida maddələrinin ümumi formaları ilə yaxşı təmin olunmuşdur. Lakin qida maddələrinin bitkilər tərəfindən mənimsənilə bilən formaları zəif göstəricilər ifadə etmişdir. Bu səbəbdən, bu torpaqlardan yaxşı məhsul əldə etmək üçün üzvi və mineral gübrələrin tətbiqi vacib hesab olunmuşdur. Təcrübə zamanı nəzarət variantında, hektara N₁₂₀, P₁₂₀, K₁₂₀ – fon variantında, fon-kompleks gübrənin müxtəlif variantlarında gübrələr tətbiq edilmişdir. Mineral-qida elementlərinin iqlim çöküntüləri və suvarma suları vasitəsilə yuyularaq torpağın dərin

qatlarına keçirilməsinin öyrənilməsi məqsədi ilə 3 ədəd lizimetr 1 m dərinlikdə 80 sm enində qoyulmuş və qəbul olunmuş müvafiq metodikaya uyğun olaraq, mütəmadi su nümunələri analizləri üçün götürülmüşdür.

- 4 Layihənin yerinə yetirilməsi zamanı istifadə olunan üsul və yanaşmalar
 Sınaq təcrübələri üçün hazırlanmış gübrə variantlarının tətbiq olunduğu pambıq bitkisinin becərilməsi işləri region üçün qəbul olunmuş aqroqaydalara uyğun aparılmışdır.
 Analitik tədqiqatlar üçün götürülmüş torpaq nümunələri, udulmuş ammoniyak azotu D.P.Konev, N-NO₃ Qrandvalye, fosfor M.P.Uaçiqin, kalium isə P.V.Pratosov üsulları ilə tədqiq edilmişdir.
 Bitki üzərində fenoloji (əsas gövdənin hündürlüyü, bir kolda əmələgələn qozaların sayı və bir qozada xam pambığın kütləsi) müşahidələr aparılmazdan əvvəl, hər variant üzrə 20 ədəd bitki nişanlanmış və bütün müşahidələr bu bitkilər üzərində Dospezov metodu ilə həyata keçirilmişdir.
- 5 Layihə üzrə elmi nəşrlər (məqalələr, monoqrafiyalar, icmallar, konfrans materialları, tezislər) (dərç olunmuş, çapa qəbul olunmuş və çapa göndərilmişləri ayrılıqda qeyd etməklə) *(sürətlərini əlavə etməli!)*
 Layihənin birinci ili üçün nəzərdə tutulan işlərin, habelə yeni hazırlanmış gübrələrin xammallarının və mineral-üzvi komplekslər şəklində fərqli variantlarının mineraloji-geokimyəvi xüsusiyyətləri, həmçinin sınaq məqsədilə pambıq bitkisinin becərdiyi torpağın ilkin, müşahidə dövrlərində və məhsul yığımından sonrakı aqrokimyəvi səciyyələri, o cümlədən lizimetryaların və fenoloji müşahidələrin nəticələrinin əldə edilməsindən sonra ilkin nəticələrlə bağlı iki elmi məqalənin hazırlanması istiqamətində işlər həyata keçirilmiş, növbəti mərhələdə onların müvafiq elmi jurnalların redaksiyalarına təqdimi hədəflənmişdir.
- 6 İxtira və patentlər, səmərələşdirici təkliflər
 Bu mərhələ üçün nəzərdə tutulmayıb.
- 7 Layihə üzrə ezamiyyətlər
 Bu mərhələ üçün nəzərdə tutulmayıb.
- 8 Layihə üzrə elmi ekspedisiyalarda iştirak
 Cari mərhələ ilə əlaqədar işlərlə bağlı layihə iştirakçıları Saatlı rayonunda yerləşən fermer sahəsində tədqiqatlar aparmaq məqsədilə mütəmadi olaraq ekspedisiyalarda iştirak etmişlər.
- 9 Layihə üzrə digər tədbirlərdə iştirak
 Bu mərhələ üçün nəzərdə tutulmayıb.
- 10 Layihə mövzusu üzrə elmi məruzələr (seminarlar, konfranslar, dəyirmi masalar və s. çıxışlar)
 Bu mərhələ üçün nəzərdə tutulmayıb.
- 11 Layihə üzrə əldə olunmuş cihaz, avadanlıq və qurğular, mal və materiallar
 Bu mərhələ üçün nəzərdə tutulmayıb.

12	Yerli həmkarlarla əlaqələr
	Layihənin yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar hazırkı mərhələ ilə baėlı iŐl�rin həyata keçirilməsi məqsədilə müvafiq yerli t�Őkilatlarla, o cümlədən AMEA Mikrobiologiya İstitutunun, Az�rsu ASC-nin, Ekologiya və Təbii Sərvətlər v� Kənd Təsərrüfatı nazirliklərinin, eləcə də Saatlı rayonunda fəaliyyət göstərən müvafiq qurumların �məkdaŐları ilə elmi müzakirələr v� t�Őkilati iŐl�rin görülməsi istiqamətində fəaliyyət g�st�rilmiŐdir.
13	Xarici həmkarlarla əlaqələr
	Layihənin yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar hazırkı mərhələ ilə baėlı Sankt-Peterburq Dövlət Texniki Universitetinin �məkdaŐları ilə elmi müzakirələr aparılmıŐdır.
14	Layihə mövzusu üzrə kadr hazırlıėı
	Bu mərhələ �c�n nəzərdə tutulmayıb.
15	Sərgilərdə iŐtirak
	Bu mərhələ �c�n nəzərdə tutulmayıb.
16	Təcrübəartırmada iŐtirak v� təcrübə mübadiləsi
	Bu mərhələ �c�n nəzərdə tutulmayıb.
17	Layihə mövzusu ilə baėlı elmi-kütləvi n�Őrl�r, kütləvi informasiya vasitələrində �ıxıŐlar, yeni yaradılmıŐ internet səhifələri və s.
	Yuxarıda sadalanan elmi tədqiqatların aparılması ilə əlaqədar iŐl�r haqqında məlumatlar yerli media qurumları tərəfindən mütəmadi olaraq iŐıqlandırılmıŐdır.

Layihə rəhbərinin imzası _____ Alosmanov Mirəli Seyf din oėlu

Tarix _____

QEYD: bütün hallarda uyėun olan bəndlər doldurulmalıdır.